

Criatures insaciables

El premi Goncourt 2007, 'Alabama Song', defensa la tesi que Zelda Fitzgerald era oprimida pel seu marit, l'escriptor Francis Scott Fitzgerald, autor d' 'El gran Gatsby'.

Quan un sopar li sembla massa avorrit, es despulla davant de tots els convidats, a poc a poc, fins a restar nua. Llavors ix de l'habitació —hora de prendre un bany. Tampoc no té gaire gana de menjar. Una ensalada d'espínacs a mitjanit i de dia xampany; amb això n'hi ha prou.

Heus-la ací, la nova, la vella, la meravellósament desgavellada Zelda, esposa de F. Scott Fitzgerald, l'escriptor més glamurós dels Estats Units.

Aquesta vegada és Zelda Fitzgerald (1900-1948) la protagonista d'una novel·la. Per què no? Zelda va inspirar nombrosos personatges del seu marit i, a banda, se n'han escrit mantes biografies. Zelda és una garantia d'èxit, un fet del qual aviat s'adonà Gilles Leroy, de 49 anys, un novel·lista fins ara desconegut. El llibre *Alabama Song* (el seu dotzè llibre) va aparèixer l'any passat a França, en va vendre 300.000 exemplars, fou guardonat amb el premi literari més important, el Goncourt, i traduït a 25 llengües, entre les quals encara no s'hi troba el català.

Zelda es ven. Ara i adés, fins i tot en vida. El 1918, així que va conèixer, a 17 anys, Scott Fitzgerald, de 21, el va posar a prova: havia de convertir-se en un autor famós. Scott Fitzgerald la va fer contenta: la seua primera novel·la *En aquest costat del paradís* [Edicions Destino, 2003] aviat fou un èxit.

“Joventut, riquesa, diversió”

Eleanor Lanahan, de 60 anys, parla de l'estil de vida dels seus avis, Scott i Zelda Fitzgerald.

—Senyora Lanahan, com a néta de Scott i Zelda Fitzgerald, a mitjan anys 90 vau publicar dos llibres sobre la vostra família. Com us expliqueu que els vostres avis s'hagen convertit en icones mundials?

—Van morir joves; per això resten joves. I es van dedicar a allò que molta gent desitja: joventut, riquesa, diversió. Però la gent també veu en ells allò que hi vol veure. Per a alguns, Scott Fitzgerald glorificava el capitalisme en llibres com *El gran Gatsby*; per a uns altres, tenia una visió cínica del capitalisme. I Zelda s'ha convertit en una icona de la moda, en marcar l'estil dels anys 20. Scott i Zelda són admirats pel seu estil, per la manera com llançaven els diners a cabassos. M'he mirat les cases que

es llogaren a Europa, tot de gran luxe. Es un misteri com van poder pagar-ho. També el seu enfonsament pertany a la seua llegenda. La malaltia psíquica de Zelda, la ruïna de Scott com a autor. I el seu amor.

—Què vau pensar quan us va adonar per primera vegada que teníeu avis tan famosos?

—Ma mare mai no ens havia parlat dels seus pares. Un dia van entrar periodistes del setmanari *Life* a casa per a fotografiar coses del meu avi. Llavors tenia onze anys i em vaig fer una idea de la seua fama.

—Per què no en parlava, la vostra mare, dels seus pares?

—Crec que s'hi sentia amenaçada. Per una banda, li fou útil de ser filla de pares famosos, perquè va poder treballar a la política per als demòcrates. Després fou durant molts anys reportera del *Washington Post*. Però

Seguiren *The Beautiful and Damned* –‘Els bells maleïts’– i *El gran Gatsby* [Edicions 62, traducció de Ramon Folch i Camarasa].

Scott i Zelda Fitzgerald eren una parella perfecta dels *feliços 20*, delerosos d’aparèixer a la portada dels magazins il·lustrats. Moriren joves: ell, el 1940, d’una borratxera; ella, malalta psíquica des de feia temps, el 1948, en un incendi al sanatori. Una ascensió meteòrica, una caiguda a les profunditats: així fou com es van convertir en figures quasi mítiques.

Amb Picasso i Hemingway. La novel·la *Alabama Song*. Un llibre trepidant i apassionat, com no podia ser altrament: és escrit des de la perspectiva de Zelda. Hi parla una dona ja malalta, obsedida per la idea de rebre un tracte injust. Leroy la fa meravellar, captivar, abocar maldat a tort i a dret –un autèntic plaer.

Només perquè l’autor s’investeix sense escrúpols en la veu de Zelda Fitzgerald, pot escampar la tesi, tan popular, que el seu talent fou reprimat pel seu marit. L’autèntica Zelda va tenir tem-

porades en què també ho veia així. Ara, que això fora veritat ho posen en dubte els descendents dels Fitzgerald.

Zelda fou, com a primera *party girl* mundial, la precursora de les Paris Hiltons d’aquest món: famosa per ser famosa, sense poder donar al seu talent cap forma ni direcció. *Alabama Song* mostra eloqüentment que una vida com aquesta només podia ser divertida durant un curt temps; la novel·la discorre en una època en què els desmaiats pululen pels bulevards, ben desperts, com si jugara amb l’ara i l’ací.

La història arranca quan Zelda Fitzgerald coneix el seu *ninot ros* a la seua terra, Alabama. Hi veu un retrat d’ella mateixa: “dues criatures insaciabls, condemnades a la decepció”. Zelda vol escriure, ballar, pintar, però Scott, així ho veu almenys la Zelda novel·lesca, s’esforça, “cabut”, a “anihilar les meues possibilitats”.

Comença llavors una competència despiedada de la parella, un descens a l’infem. Aviat no es dediquen a res més sinó a destruir-se a si mateixos i a l’altre: amb aventures i alcohol sense mesura. Els nombrosos psiquiatres que visiten

Zelda no poden ajudar-la. S’oblida de les causes dels seus problemes, li diu un. Ella retorqueix: “I ara, és precisament aquest el problema: tot em reglota. M’enfonsa perquè no puc oblidar.”

Alabama Song presenta l’alta societat de l’avantguarda: el pintor Pablo Picasso, la mecenes Gertrude Stein i, naturalment, l’escriptor Ernest Hemingway, que rep un altre nom i que a la novel·la Zelda anomena “putot gras i orgullós”. L’acusa veladament d’haver-se’n anat al llit amb Scott. Una sospita sense fonament, però també en això s’acosta a l’autèntica Zelda, que creia que tots dos homes mantenien una relació.

Alabama Song mostra el vessant fascinant i emotiu de la bogeria de manera sensible i precisa. Potser el lector no s’aproxima a la realitat de F. Scott Fitzgerald o d’Ernest Hemingway, sinó a la de Zelda, amb els seus forts sentiments i el seu fatalisme clarivident. “De vegades m’abellix devastar-me”, sentència la Zelda novel·lesca, “no res m’ha de salvar ja”.

Susanne Beyer

Traducció de Guillem Soler

sempre va tenir la sensació de no poder donar a la gent allò que volien, ja que ella no era reconeguda –els seus pares sí que ho eren! Estimava molt son pare i va intentar protegir la reputació de sa mare. No li va ser fàcil: els meus avis anaven convertint-se a poc a poc en herois nacionals, i així van començar també a traspasar les seues pàgines més fosques.

—L’autor d’*Alabama Song* defensa la tesi, popularitzada recentment, que el talent de Zelda hauria estat brutalment reprimat per Scott.

—Jo ho veig diferent. Scott sovint encoratjava Zelda a publicar els seus textos. Ell en reconeixia el talent. I l’escriptura de Zelda es va beneficiar de l’ajuda de Scott: la construcció d’històries era la seua principal feblesa. El 1932, quan Zelda va intentar escriure la seua primera novel·la a l’hospital, *Puc demanar-vos aquest vals?*, simplement va prendre els noms dels personatges de la primera novel·la d’ell, *En aquest costat del paradís*. Es van barallar. Ell va insistir a dir que ella era l’afecionada, i

ell el professional. Puc comprendre totes dues posicions. Zelda escrivia, sobretot, per a construir-se una identitat pròpia. Scott, però, era qui pagava les factures. Però voldria insistir, de totes maneres, que Zelda realment posseïa talent.

—Què en penseu: Zelda Fitzgerald era esquizofrènica, com molts metges diagnostiquen, o era tan sols infeliç perquè no podia desenvolupar el seu talent?

—*Esquizofrènia* és una paraula molt grossa. També hauria pogut ser una depressió. En qualsevol cas, estava psí-

quicament malalta, i no únicament patia crisis d’inspiració.

—Us heu avergonyit sovint dels vostres avis?

—Estic segura que ma mare se n’ha avergonyit, sobretot quan la visitaven els amics i son pare anava borratxo. Però tothom sabia que bevia. Quan jo anava a la facultat, el meu avi ja formava part del pla d’estudis, i això marca una gran diferència. Tanmateix, sóc la néta de, potser, el borratxo més famós del món. No m’avergonyeix. M’encanten els seus llibres.

—Vós feu pel·lícules. Continueu l’herència artística dels vostres avis?

—No sé si es tracta ben bé d’una herència o tan sols d’una atmosfera en la qual es creix. M’he criat veient els quadres de Zelda, que encara avui pengen a ma casa de Vermont. Això et marca. La meua filla, Blake Hazard, escriu les lletres per al seu grup de música, The Submarines. Com als seus avis, li agrada viatjar per Europa. Qui sap d’on ens ve...!